

Kulkom suvarpytas traktorius ir pavogta žmona

...Ir vėl į kelią. Kelias į Daulat Jarą jau pažįstamas, o kartu ir ne. Akina saulė. Nedraši pavasarinė šiluma braunasi tarp aukštų kalvų apželdindama jas žalsvu pūkeliu. Gilios kelio provėzos pilnos žalsvo vandens. Baltos pietinės kalnų grandinės viršūnės duoda gyvybę daugybei pavasarinių upokšnių. Jie išplauna ir taip varganus kelius. Visas mūsų važiavimas, – tai nuolatinis kratymas, šokinėjimas, siūbavimas, stabčiojimas, kritimas žemyn ir kilimas į viršų. Malonumas tikrai menkas, skrandis visą laiką nemaloniai sūpuojasi.

Pravažiuojant kaimelius pro šalį plaukia epochos. Štai atkriokia rusiškas KAMAZ-as, o šalia bindzena asiliukas, nešantis ant nugaros didelį medinį arklą, panašų į plaktuką užriestu

galu. Čia pat ir praktinis tokio arklo panaudojimas. Du jaučiai, pakinkyti į jungą, tempia arklą trupindami jau sukietėjusį saulėje molį. Iš priekio, kratydamasis per duobes, atburzgia kiniškas motociklas. Už vairuotojo – jo žmona, suvyniota kaip mumija į melsvą skraistę nuo galvos iki kojų. Šalia kelio sustingsta kita tokia pat mumija su moliniu puodu ant galvos. Visa įsivyniojusi į juodą skraistę. Nejuda, kantriai laukia, kol pravažiuosime. Viduryje kelio, didžiausioje išmaltoje duobėje, guli skylėtas rusiškos kovos mašinos BMP bokštelis. Kažkas atitempė ir tiesiog užlopė kelio duobę. Kaime turgelis. Dulkėtoje aikštėje prikrauta medžio kaladžių, surikiuotos aprūdijusios, sulankstytos ir apvarvėjusios statinės su neaiškios kokybės benzinu ar dyzelinu. Čia pat ir dujų balionai. Prie molinių namukų tvarkingomis eilėmis sukrautas ir kitas kuras – džiovinti asilų „blynai“...

Daulat Jare mūsų laukia kebli užduotis. Križė neeilinė jau visos provincijos masteliu. Trumpai – dvi gentys susipyko dėl žemės ribos Harirudo upės slėnyje. Vieni pradėjo arti, kiti į juos pažėrė serijomis iš kulkosvaidžio. Traktorius, kaip sakė vertėjas, tapo „not operational“, bet blogiausia, kad panašus likimas ištiko ir traktorininką. Laimei, jis buvo tik sužeistas. Dar viena kruvina skriauda į genties atmintį, dar vienas pretekstas toliau lieti kraują.

Pagaliau Daulat Jaras. Atskuba kiek sutrikęs policijos „šefas“. Jam neramu. Jis, aišku, brangina savo kėdę, o čia pats PAG vadas su kariais atvažiavo domėtis netvarka jo valdose. Susirūpinęs uoliai atsakinėja į klausimus, mojuoja rankomis, rodo, kaip ir kur viskas vyko. Mus apsupa minia vyrų. Visi įdėmiai klausosi. Veidai neįskaitomi. Kur buvęs, kur nebuvęs prisistato ir konfrontuojančios Baiboka genties vadas pats Achmetas Chanas. Taip, tai jis šios žemės savininkas. Taip, jis turi savo vyrų būrį, bet... ginklų jie neturi, – skuba pridurti. Toliau žaidimas vyksta į vienus vartus. Jie taikiai atvažiavo traktoriais arti savo taikių laukų, o tada iš kitos upės pusės sukaleno kulkosvaidis. Į traktorių pataikė kelios kulkos, jis užsidegė, traktorininkas sužeistas. Atskubėjo policija, norėjo išvežti sužeistąjį, bet automatų ugnis iš kitos upės pusės suguldė ir policininkus. Po to dar blogiau – išsigandę taikūs artojai išbėgiojo, o anie, iš anapus upės, atėjo ir dar susirinko jų paliktus keturis motociklus.

Einame apžiūrėti traktoriaus. Iš tiesų skylėtas. Kelios kulkos pataikė į elektros įrangą. Matyti, kad degęs. Nuostolis šiuose kraštuose didesnis negu kad brangus Mercedesas būtų sudegintas. O kur dar kraujo kerštas... Išklauseme, užsirašome. Po pokalbio su mumis

Achmetas Chanas pažada su žemės popieriais kreiptis į teismą. Ginklo šįsyk nesigriebs. Iš kitos upės pusės nuo forto stogo mus stebi oponentai. Kulkosvaidis? Nesimato...

Pervažiuojame upę ir artėjame prie forto. Reikia išklaudyti ir kitą pusę. Fortas – tikra viduramžių tvirtovė. Pastatytas ant kalvos, niūriai stebi visą slėnį. Aukštos drėbto molio sienos keturiuose kampuose remiasi į bokštus su

šaudymo angomis. Bokštai ir šaudymo angos — ne dekoratyviniai elementai. Viskas labai funkcionalu ir įprasta Afganistane. Ypač ten, kur eina žemės ribos tarp genčių ar net kaimų. Visa tai pritaikyta slėptis ir atremti priešo ataką.

Lėtai kylame į kalvą. Žmonių bokšteliuose jau nesimato, tačiau kas slepiasi už šaudymo angų, — nežinia. Mobilios grupės „Čarli“ vyrai profesionaliai pasiruošia bet kokiems netikėtumams — nuleidžia džipų stiklus, patogiau pasideda ant kelių automatus. Mano M-16 ilgas, jo neištrauksiu. Prasegu pistoleto dėklą.

Sustojame kalvos papėdėje. Iš forto pasirodo būrelis vyrų. Pakylame, sveikinamės, kviečia arbatos į verandą. Atneša čiužinius, rytietiškai sukryžiuojame kojas ir – apie reikalus. Neilgai trukus ateina ir pats Sardar genties patriarchas – Hadži Amamulachas. Aukš-

tas, liesas. Baltas turbanas, gudrios akys ir žila barzda. Rytietiškai ekspresyviai ir artistišškai mojuoja rankomis ir, pasitelkęs iškalbingą mimiką, pasakoja kaip „iš tiesų“ viskas vyko. Iš tiesų žemė šioje Harirudo deltoje priklauso jo genčiai jau porą šimtų metų. Baiboka gentis ir Achmetas Chanas atsikraustė visai neseniai, užėmė kelis kaimus, kažką nužudė, kiti išbėgiojo. Todėl jo vyrai ir šaudė, kai anie pabandė dar ir jų žemę arti. Anų buvo gal penkiasdešimt ir dar dvidešimt motociklistų. Anie atsakydami irgi perliejo iš automatų. Rodo kulų žymes savo verandoj. Taip, motociklus atėmė, bet po to atidavė policijai. Taip, čia tokį vieną karabiną turėjo, bet ir tą policijai atidavė. Daugiau neturi. Senis rodo mums savo žemės do-

kumentus. Ant sutrinto, murzino popieriaus lapo ranka prikeverzota Dari kalbos ženklų. Apačioje, sako, gubernatoriaus parašas. Išgauname ir jo pažadą, kad kreipsis į teismą su visais dokumentais. Senis linksi galva. Ne, daugiau ginklo nesigriebs. Žada.

Mes irgi suprantam, kad žemės tarp genčių nepadalysim, – ir neprivalome to daryti. Pasi-dalyti turi jie patys, tik tada gyvuos taika. Tačiau PAG-2 vado plk. Gintaro Ažubalio autoritetas čia yra didelis. Šiems žmonėms mūsų vizitas ir domėjimasis kruvinu vaidu palieka milžinišką įspūdį. Daug kam ištis netikėta, jog kulkosvaidžių serijas jų kaime išgirdo net provincijos sostinėje. Maža to, pats ISAF pajėgų Gore vadas domisi jų problemomis ir nori padėti jas išspręsti. PAG vadas šioms žmonėms reprezentuoja ne tik karinę jėgą, bet ir bešališkumą, objektyvumą, taip pat lietuvišką santūrumą ir tvirtumą, kai to prireikia. Norisi tikėti, kad prieš išsitraukdami ginklus kitą kartą šie žmonės gerai pagalvos ir pamažu „Kalašnikovo“ teisė užleis vietą įstatymui.

Išgeriame arbata, mandagiai atsisveikiname. Apsidairau – šulinio nėra. Vadinas, vanduo arbatai iš tos pačios upės, į kurią suplaukia ir visa kanalizacija iš aplinkinių kaimų. Ir gali būti, kad net neužvirintas. Po tokių vaišių dažnai nežinai, kuo pasibaigs įtartinas burzge-sys pilve...

Grijžtam į stovyklą. Vado palapinėje – lankytojas. Aukštas, tvirtai sudėtas, atviro, vyriško veido – tikras Tadas Blinda, pagalvoju. Įžymusis provincijos ramybės drumstėjas Saidas Douodas. Panašiai kaip Tadas Blinda, jis irgi dar neseniai buvo savo „razbaininkų“ vadas. Tik gauja jam buvo reikalinga ne turtingiems plėšti, bet savo žmonai išvogti. Nors kalbama, kad ir paplėšikaudavo. Dar būdamas 13 metų beglobis našlaitis, jis atsidūrė pas įtakingą karo vadą dr. Ibrahimą Malekzadą, įgijo jo pasitikėjimą, tapo asmens sargybinu ir dešiniąja ranka. Deja, jo kelias susikirto su dr. Malekzados broliu Habibu, kai abu sumanė nusipirkti tą pačią moterį. Saidas Douodas laimėjo moterį, bet prarado šeimnininko palankumą. Tapo atskalūnu. Tapo medžiojamuoju. Jo buvęs varžovas paspėdė kalnuose kelias pasalas. Sako, vienoje jų Saidas Douodas su penkiais vyrais atrėmė penkiasdešimties Habibo vyrų ataką. Į darbą buvo paleisti automatai, granatos, kulkosvaidžiai. Atsakydamas ir jis pats surengė pasalą Habibui ir susprogdino šio ginklų sandėlį kažkur kalnuose. Neaišku, kiek dar tokių susirėmimų būtų įvykę, jeigu Habibas nebūtų sumastęs pagrobti tos pačios moters, dėl kurios visa tai ir prasidėjo. Jam pavyko. Saidas Douodas puolė ginkluotis ir rinkti ištisą ar-

miją ruošdamasis kruvinam mūšiiui dėl mylimos moters. Visas Taivaros rajonas nustėręs laukė kruvinos atomazgos. Ir staiga vieną dieną grėsmingasis Said Douodas apsilankė mūsų stovykloje ir pažadėjo už pagalbą atgauti savo moterį viską – paleisti savo armiją, nusiginkluoti ir paklusti įstatymui. PAG vadui raginant ir tarpininkaujant provincijos gubernatorius pasiekė, kad moteris būtų paleista ir atvežta į Čagčaraną, nors istorija tuo nesibaigė. Habibas ir jo šalininkai paskelbė, kad Saidas Douodas moterį neteisėtai pavogė ir dar visai neblogai pasiplėšikavo su savo gvardija, skriausdamas taikius valstiečius. Saidas buvo uždarytas į Čagčarano kalėjimą, moteriai buvo prisakyta paliudyti teisme, kad ją nenaudėlis Douodas prievarta išvežė iš tėvų namų. Čia atsitiko nenumatyta – teisme moteris staiga pareiškė, kad Saidas Douodas yra jos mylimas ir teisėtas vyras, nes jis ją „normaliai“ nusipirko – sumokėjo gerą „kalymą“, o ne pagrobė, ir ji norinti pas jį į kalėjimą. Jai buvo leista „apsigventi“ savo vyro kameroje. Praėjus trims

mėnesiams ir nesurinkus pakankamai įkalčių, Saidas Douodas buvo paleistas iš kalėjimo ir liko Čagčarane. Į savo gimtąją Taivarą negrįš. Jis bijo ir pavargo. Jis pavargo nuo ginklų, pasalų, kruvinos medžioklės. Jis pasiruošęs laikytis savo pažado, duoto PAG vadui, ir sudėti ginklus, o savo buvusius sėbrus paleisti namo. Nors tai nebus taip paprasta. Rodos, jo gvardija paskutiniu metu pradėjo užsiminėti saviveikla – savarankiškai rinkti duokles iš kaimiečių ir krėsti kitas šunybes. Ir ginklų atiduoti jie nesiurošia. Jais užsiims Taivaros policija.

Audiencija pas vadą baigta. Saidas Douodas lėtai pakyla ir pavargusio žmogaus eiseną pasuka durų link. Jis daugiau nekariaus. Nebent dėl mylimos moters...

Mjr. Albertas Dusevičius

Lietuvos vadovaujamos Afganistano Goro provincijos atkūrimo grupės atstovas spaudai
www.kam.lt

Alfredo Pliadžio nuotr.

